

NASILJE U PORODICI

Sabiha HUSIĆ

“Medica” Zenica,

sabihask@bih.net.ba

SAŽETAK: Cilj ovog rada je ukazati na nasilje u porodici u Bosni i Hercegovini. Naime, tema nasilja u porodici i pružanje direktne zaštite žrtvama nasilja je prisutna u praktičnom smislu u posljednjih 30 godina. Kontinuiranim ukazivanjem aktivista, praktičarki / praktičara na pojavu ovog kompleksnog društvenog fenomena otvara se prostor i u javnom diskursu kako bi se ukazalo na važnost interakcije, prakse i teorije a time i doprinijelo transformativnom djelovanju u društvu. Mnogobrojni teoretičarke/teoretičari i istraživačice/istraživači su pokušali objasniti uzrok nasilja u porodici, međutim, do danas nema univerzalne teorije koja bi objasnila ovaj društveno kompleksni fenomen, uzroke i sve faktore rizika koji dovode do nasilnih odnosa unutar porodičnog sistema. U radu se ukazuje na različite definicije nasilja u porodici, kao i oblike nasilja, faktore rizika koji mogu doprinijeti ili produbiti nasilje u porodici, ali se ni u kom slučaju ne mogu promatrati kao uzroci nasilja. Također se naglašavaju međunarodni pravni standardi i domaća legislativa koja štiti žrtve nasilja kao i raspoloživi resursi za zaštitu i pomoć žrtvama nasilja u porodici kako bi se prekinuo krug nasilja i doprinijelo zdravijim porodičnim odnosima i supsistemima u mikrosistemu.

Ključne riječi: faktori rizika, nasilje u porodici, međunarodni pravni standardi, domaća legislativa i raspoloživi resursi

Faktori rizika nisu uzrok nasilja

Porodica kao osnovna ćelija društva treba da bude najsigurnije mjesto za članove porodice u kojoj vlada blagostanje, međusobno razumijevanje, podrška i poštovanje. Međutim, istraživanja i prakse pokazuju da porodica može biti i izvor stresa ukoliko vlada nerazumijevanje, nasilna komunikacija i konfliktne situacije se rješavaju destruktivno i nasilnim ponašanjem. Odnosno, nespremnost bračnih partnera da se iznađu konstruktivna rješenja za sebe i svoju djecu.

Različite teorije poput psihoanalitičke, socijalne, kognitivne teorije ponašanja, teorije porodice i sistema su pokušale da odgovore i identifikuju uzroke porodičnog nasilja. Psihoanalitičke teorije fokusiraju se na pojedinačne interne psihološke procese koji stvaraju potrebu za nasiljem ili prihvatanjem nasilničkog ponašanja. Socijalne teorije fokusiraju se na to

kako pojedinačni članovi porodice uče i prenose agresiju, zlostavljanje i nasilje na druge članove porodice. Teorije kognitivnog ponašanja također se fokusiraju na učenje i prijenos agresije, zlostavljanje i nasilje među pojedincima, ali ove teorije i dalje ne objašnjavaju zašto se nasilno ponašanje prenosi ili ne prenosi s generacije na generaciju. Konačno, porodične i sistemske teorije fokusiraju se na interakciju između članova porodice i zajedničku odgovornost za događaje koji se dešavaju u porodičnom sistemu. (Hyde-Nolan & Juliao, 2012) Međutim, sve naučno priznate teorije saglasne su da se u nasilnim odnosima radi o zloupotrebi moći i kontrole od strane nasilne osobe, iako se uloga moći i kontrole razlikuje zavisno od teorijskih orijentacija. Teorije su nastale kako bi pomogle u razumijevanju nastanka nasilnih odnosa u porodičnom sistemu, ali nijedna ne

daje potpuno objašnjenje ovog fenomena. To potvrđuje kompleksnost interakcije, ponašanja, složenost različitih obrazaca razmišljanja, psiholoških i drugih karakteristika koje mogu igrati različite uloge u pojavi porodičnog nasilja. Među najzastupljenijim i prihvatljivijim teorijama u pokušaju objašnjenja uzroka nasilja je teorija *moći i kontrole* koja ukazuje na permanentnu dominaciju jedne osobe nad drugom ili više njih unutar porodice, posebno nad ženom i djecom. Porodično nasilje je prisutno skoro u svim društvima, bez obzira na njihovu ekonomsku sigurnost, nivo obrazovnog sistema i kulture. Decenijama se nasilje u porodici različito promatralo, od tabuiziranja, neprihvatanja, negiranja kao i pokušaja opravdanja primjenom nasilnih metoda discipliniranja članova porodice s fokusom na žene i djecu. Promatranjem nasilja posredstvom sistema

i podsistema ekološkog modela, koji ukazuje na društvene sisteme i pod-sisteme i interakciju između njih na različitim nivoima, prepoznat i kao socijalno-ekološki model, pokazuje da je nasilje naučeno ponašanje, odnosno da se nijedna osoba ne rađa s nasilnim ponašanjem. Nasilna ponašanja se uče tamo gdje se nasilje toleriše, od pojedinca u porodici koja i ima najveći utjecaj u razvijanju ponašajnih obrazaca, u obdaništu, školi, među vršnjacima, u komšiluku, zajednici i u društvu.

Imajući u vidu da je porodično nasilje naučeno, namjerno ponašanje, počinioci nasilja često pokušavaju opravdati vlastita nasilna ponašanja tražeći krivicu u drugome: *izazvala me svojim ponašanjem*, ili negiraju: *to ja ne bih nikada svjesno uradio* ili pak minimiziraju: *ma nije to ništa, samo jedan šamar, da se dozove*.

Različiti faktori rizika mogu doprinijeti pojavi ili produbljivanju nasilja u porodici, ali se ne mogu prihvatiti kao uzrok nasilja. Svakodnevna izloženost stresu ili određenim kriznim situacijama se može povezati s povećanim rizikom za izvršenje nasilja u porodici i viktimizacijom, ali nije uzrok nasilja. To potvrđuje i činjenica da svi ljudi koji su izloženi stresnim kao i kriznim situacijama nisu nasilni prema svojim članovima porodice. Dodatno se stresne situacije produbljuju uslijed različitih očekivanja i postavljanja zahtjeva, ubrzanog životnog tempa i nedostatka finansijskih sredstava ali i uslijed društvene izolacije, što može predstavljati faktor rizika. Bračni partneri mogu osjećati socijalnu izolaciju i udaljenost od prijatelja i porodice i to može biti faktor rizika za porodično nasilje. (Sttes & Straus, 1990) Nagomilavanje bračnih problema tokom zajedničkog života, nedovoljna prisutnost i usmjerenost bračnih drugova jednog ka drugom može dovesti do manje stabilnosti u porodici kao i do povećanih konfliktnih situacija, ali nije uzrok nasilja. (Buzawa, 2007) Krizna situacija izazvana koronavirusom dovela je do promjene načina života usljed

donesenih restriktivnih mjera i time se javio faktor rizika za povećano nasilno ponašanje u porodicama koje su bile disfunkcionalne ili u visokom riziku od nasilja. Statistike pokazuju povećanje broja identifikovanih slučajeva nasilja, samo u tri mjeseca (mart-juni 2020) nadležne institucije i specijalizirane nevladine organizacije koje vode sigurne kuće identifikovale su 1429 žrtava nasilja u porodici iz 39 lokalnih zajednica. (Husić i Golubović, 2021) Navedene brojke su samo vrh ledenog brijega imajući u vidu rezultate istraživanja u evropskim zemljama, prema kojima se samo 5% žrtava nasilja obrati za institucionaliziranu zaštitu. Također, države Evropske unije su izvijestile o povećanom broju nasilja u porodici za vrijeme restriktivnih mjera u 2020. godini za 60% u odnosu na 2019. godinu. (Husić i Golubović, 2021) Konzumiranje alkohola, psihoaktivnih sredstava i praktikovanje navika poput kocke često su okidači za nasilje u porodici. Takva ponašanja žrtve nasilja, korisnice "Medice" Zenica u svojim narativima opisuju na sljedeći način: "On je tražio novac za kocku / kladionicu od mene. Sve je tražio, i jesti i piti od mene. Sve je bilo na mojim leđima, a on je imao penziju i trošio je za kocku i alkohol."

Žene s određenim invaliditetom su u većem riziku od nasilja u porodici u odnosu na žene bez invaliditeta. (Smith, 2008) Djeca koja odrastaju u porodicama u kojima je tolerirano i prisutno nasilje su u većem riziku da postanu žrtve nasilja ili pak počinioci nasilja u odnosu na djecu koja su odrastala bez tolerancije na nasilna ponašanja. (Caulfield & Street, 2000) Također, zanemarivanje djece od roditelja kao i život djece s mentalno bolesnim roditeljima ili starateljima su faktori rizika za tolerisanje nasilja iz uloge žrtve ili počinioca. Lista faktora rizika je otvorena, što zavisi od samog konteksta i izazova koji se stavljaju pred porodicu skoro svakodnevno, ali se ne mogu promatrati iz perspektive uzroka nasilja.

Ne postoji profil počinioca!

Određen profil počinioca nasilja ne postoji. Žrtva i počililac nasilja mogu doći iz bilo koje sfere života. Nekom sa strane počililac može ličiti na zaštitnika, brižnog oca i uzornog građanina koji poštuje zakone. Karakteristike nasilnika su nisko samopoštovanje, nesigurnost, agresivnost, a nerijetko i ovisnost o alkoholu ili drogi. Nasilnik odbija prihvatiti odgovornost za svoje ponašanje, opravdava se sljedećim izjavama: *Bio sam ljut, Stvarno ne znam šta mi je bilo, Jednostavno se desilo*, ili: *Ona me izazvala*. Počinitelj nasilja vjeruje da je učinjeno nasilje opravdano i ne preuzima odgovornost za učinjeno. Nasilnik gotovo uvijek ponavlja nasilje i traži opravdanje i podršku iz socijalnog okruženja za nasilno ponašanje.

Različiti oblici nasilja

Nasilje je kompleksan društveni problem što pokazuje i nemogućnost prihvatanja jedne univerzalne definicije koja bi dala jednostavan i lako razumljiv odgovor na višedimenzijski društveni problem. Definicije koje su pokušale dati odgovor na to šta je nasilje u porodici i definirale su da obuhvata nasilje nad ženama i djecom, međugeneracijsko nasilje koje se odvija između roditelja i njihove djece, kao i nasilje nad muškarcima, s tim što nasilje u porodici nesrazmjerno pogađa žene u odnosu na muškarce bez obzira da li je nasilje počinjeno od sadašnjeg ili bivšeg bračnog ili vanbračnog supružnika.

Istraživanja su također ukazala na vezu između nasilja u porodici nad ženama i fizičkog zlostavljanja djece, kao i traumatu koju djeca nose ako su žrtve ili svjedoci nasilja u porodici. Najčešće, žene i djeca su izloženi različitim oblicima nasilja. Najuočljivije je *fizičko nasilje* gdje se lahko primjećuju povrede, modrice, lomovi pojedinih dijelova tijela, fizička slabost i dr. Fizičko nasilje se manifestuje šamaranjem, udaranjem rukama ili nogama, batinanjem, ubadanjem različitim predmetima, izvrtanjem

ruke, gušenjem, prijetnjom predmetima i oružjem, povređivanjem, uključujući silovanje i ubistvo. U posljednje vrijeme u praksi se susreće korištenje različitih metoda koji ne ostavljaju lahko uočljive tragove. Žena koja je preživjela različite oblike nasilja opisala je fizičko nasilje riječima: "Tukao me, bacao na pod, ostajale su modrice, ali kada je posumnjao da bih se mogla nekom povjeriti i zatražiti pomoć tukao me mokrim peškirom kako ne bi ostavio tragove." Ili: "Prisiljavao je djevojčice da me ponižavaju, tuku, nazivaju pogrđnim imenima i psuju, a ako bi odbile, sve tri bi nas zatvarao dani i ostajale smo i gladne i žedne."

Nasilje koje se promatra kao zaseban oblik zbog specifičnih posljedica ali i kao dio fizičkog nasilja je *seksualno nasilje* koje podrazumijeva seksualne odnose pod prisilom, putem prijetnji, upotrebom fizičke sile i/ili različitih predmeta kao i svako prisiljavanje na neželjene seksualne odnose.

Suptilna forma nasilja za druge uglavnom neprimjetna je *psihičko nasilje*. Nasilje koje je usmjereno da povrijedi i ponizi ženu, vrijeđanjem da je beskorisna, ograničavanjem i kontrolisanjem njenih socijalnih kontakata s roditeljima, rodbinom i prijateljima. Nametanje izolacije, kao i prijetnja djecom. Žene koje su bile izložene psihičkom nasilju su opisivale da je to napad na njihovo samopoštovanje i da boli više od samih udaraca, zbog konstantnog osjećaja poniženosti i bezvrijednosti. Nasilje prijetnjama, zlostavljanjem i uhođenjem izaziva strah i kada nema fizičke povrede.

Ekonomsko nasilje u porodici se reflektuje na sve članove porodice. Podrazumijeva nedostatak osnovnih sredstava za život kako bi se zadovoljile egzistencijalne potrebe, a često i nemogućnosti liječenja, obrazovanja i rada. Instalira se uskraćivanjem finansijskih sredstava porodici, zabranom zaposlenja, posebno ženi.

Djeca koja žive u porodici u kojoj se toleriše nasilje izložena su direktno ili indirektno kao svjedoci nasilju i

posebno su osjetljiva na nasilje. Pored navedenih oblika nasilja, djeca su izložena i različitim oblicima zanemarivanja, postavljanjem zahtjeva koji nisu u skladu s njihovim mogućnostima, kažnjavanjem koje šteti fizičkom i psihološkom zdravlju i razvoju djeteta, zabrana pristupa hrani, obrazovanju i zdravstvenoj zaštiti. Autorica Ajduković nasilje u porodici definiše kao skup ponašanja čiji je cilj uspostaviti kontrolu nad članovima porodice upotrebom sile, zastrašivanjem i manipuliranjem. (Ajduković, 2010) Historijski promatrano, nasilje unutar porodice smatrano je manje ozbiljno jer se dešava u privatnom okruženju u odnosu na nasilje koje se dešava u javnoj sferi.

Permanentno ukazivanje na prisutnost različitih oblika nasilja u porodici i na njegove posljedice dovelo je do toga da se nasilje u porodici tokom 1990-ih prvi put definiše kao kršenje ljudskih prava. Time su kreirani preduslovi za traženje adekvatnijeg međunarodnog i nacionalnog djelovanja u zaštiti žrtava nasilja kao i prevenciji nasilja u porodici.

Međunarodni pravni dokument i domaća legislativa nasilja u porodici

Bosna i Hercegovina je ratificirala mnogobrojne međunarodne konvencije i deklaracije i time se obavezala harmonizirati domaće zakonodavstvo i donijeti podzakonske akte za primjenu istih kako bi žrtve nasilja dobile osjetljivu, sveobuhvatnu individualiziranu podršku i zaštitu. U ovom radu su navedene dvije konvencije koje predstavljaju srž međunarodnih standarda i na osnovu kojih Bosna i Hercegovina podnosi periodične izvještaje nadležnim međunarodnim tijelima GREVIO i CEDAW komitetu o implementaciji istih. Konvencija Vijeća Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i porodičnog nasilja poznata kao Istanbulska konvencija ili CAHVIO je jedan od najznačajnijih međunarodno-pravnih dokumenata na ovom polju, a njena

svrha, između ostalog, jeste zaštita žena od svih oblika nasilja te prevencija, kažnjavanje i eliminacija nasilja nad ženama i nasilja u porodici. U članu 2. Konvencije navode se svi oblici nasilja nad ženama, uključujući i nasilje u porodici, koje žene pogađa nesrazmjerno u odnosu na muškarce. Bosna i Hercegovina je ratifikovala Konvenciju 2013. godine, kao šesta država članica Vijeća Evrope. Konvencija definiše da je nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici svako djelo fizičkog, seksualnog, psihičkog i ekonomskog nasilja koje se dogodi u porodici ili domaćinstvu između bivših ili sadašnjih supružnika ili partnera, nezavisno od toga da li počinioc nasilja dijeli ili je dijelio isto prebivalište sa žrtvom. Istanbulska konvencija u Članu 18. obavezuje zemlje članice da će "preduzeti neophodne zakonodavne, odnosno druge mjere, u skladu s međunarodnim pravom, da osiguraju odgovarajuće mehanizme za djelotvornu saradnju između svih nadležnih državnih organa, uključujući sudove, javna tužilaštva, organe unutrašnjih poslova, lokalne i regionalne uprave, kao i nevladine organizacije i ostale relevantne organizacije i lica, u pružanju zaštite i podrške žrtvama i svjedocima svih oblika nasilja obuhvaćenih Konvencijom, uključujući i upućivanje na opće i specijalizirane službe podrške navedene u čl. 20. i 22. ove konvencije".

Prema Konvenciji o ukidanju svih oblika diskriminacije nad ženama (CEDAW) koja je ugrađena i u Ustav BiH u Aneksu I, nasilje protiv žena predstavlja: bilo koji akt nasilja baziran na spolu koji rezultira ili može rezultirati fizičkim, psihičkim ili seksualnim povredama ili patnjom žena, uključujući prijetnju takvim nasiljem, prisilno ili prihvaćeno oduzimanje slobode, bilo u privatnom ili javnom životu. Prihvatanjem nasilja u porodici kao društvenog problema neminovna je bila intervencija države donošenjem legislative koja sankcioniše počinioca nasilja, odnosno nasilje i štiti žrtve nasilja. Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine je 2003.

godine nasilje u porodici definisao kao krivično djelo u Članu 222 u kojem se propisuju kazne za onog ko nasiljem, drskim ili bezobzirnim ponašanjem ugrožava mir, tjelesnu cjelovitost ili psihičko zdravlje člana svoje porodice (stav 1) i ko takvo djelo učini prema članu porodice s kojim živi u zajedničkom domaćinstvu (stav 2). Krivični zakon je u navedenom članu prepoznao nasilje kao krivično djelo i sankcionisao je počinioca, ali zakon se nije bavio zaštitom žrtve nasilja. Uslijed kontinuiranog rada sa žrtvama nasilja u porodici prepoznata je potreba za donošenjem zakona koji bi se eksplicitno odnosili na zaštitu, pomoć i podršku žrtvama nasilja. Uz direktan rad, podizanje svijesti u javnosti, mnogobrojnim aktivnostima, edukacijom, istraživanjima i permanentnim zalaganjem ženskih nevladinih organizacija u saradnji s parlamentarkama donesen je i Zakon o zaštiti od nasilja u porodici Federaciji Bosne i Hercegovine 2005. godine.

Međutim, u Federaciji Bosne i Hercegovine uočava se diskriminacija u obliku institucionalnog nasilja prema žrtvama nasilja u porodici zbog njihovog nejednakog tretiranja u zakonima o socijalnoj zaštiti na nivou kantona, te neprepoznavanju žrtava nasilja kao korisnica socijalnih prava u Federalnom Zakonu o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice s djecom. Navedeno pitanje je različito riješeno u kantonima. Tako u četiri kantona (Kanton Sarajevo, Zeničko-dobojski kanton, Tuzlanski kanton, Zapadno-hercegovački kanton) žrtve nasilja su prepoznate kao korisnice socijalnih prava, dok u šest kantona nisu. Također, samo u dva kantona, Zeničko-dobojskom i Zapadno-hercegovačkom, Članom 6. i Članom 2. Zakona o izmjenama i dopunama zakona o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti obitelji s djecom uvedeno je i pravo privremenog smještaja i zbrinjavanja žena i djece žrtava nasilja u sigurnu kuću.

Uz to, zakoni o zaštiti od nasilja u porodici doneseni su i u entitetu Republika Srpska i Brčko distriktu. Od posebne važnosti za oblast nasilja u porodici u entitetu Republici Srpskoj su Izmjene i dopune Zakona o zaštiti od nasilja u porodici koje su stupile na snagu 1. maja 2020. godine. Izmjenama i dopunama je eliminirana mogućnost prekršajnog procesuiranja nasilja u porodici, pa se nasilje u porodici od maja 2020. godine može procesuirati isključivo kao krivično djelo, a što je praksa u Federaciji Bosne i Hercegovine od 2003. godine. U Brčko distriktu Krivični zakon utvrđuje da je nasilje u porodici krivično djelo koje je kažnjivo novčanom kaznom ili kaznom zatvora, a nasilje u porodici koje je uzrokovalo smrt žrtve koja je prethodno zlostavljana kažnjivo je kaznom dugogodišnjeg zatvora. Također je usvojen i Zakon o zaštiti od nasilja u porodici Brčko distrikta Bosne i Hercegovine. Međunarodni standardi i domaće zakonodavstvo ukazuju na ozbiljnost problema porodičnog nasilja i neophodnost brzog i efikasnog multisektorskog i multidisciplinarnog djelovanja u zaštiti žrtava nasilja.

Raspoloživi resursi u pružanju podrške i zaštite žrtvama porodičnog nasilja

Pomoć, podršku i zaštitu žrtvama porodičnog nasilja pružaju nadležne institucije (policija, centri za socijalni rad ili službe socijalne zaštite, zdravstvene ustanove, pravosudne i obrazovne kada se radi o djeci žrtvama nasilja) i specijalizirane nevladine organizacije zbrinjavanjem u sigurnu kuću, psihoterapijskim i savjetodavnim radom u psihološkom savjetovalištu, posredstvom SOS telefona, kao i pravnom podrškom u pravnom savjetovalištu. Kako bi raspoloživi navedeni resursi bili dostupni žrtvama nasilja neophodna je međusobna koordinacija, osjetljivost i spremnost na pružanje podrške i zaštite, a što se ostvaruje uspostavljanjem referalnih mehanizama u

lokalnim zajednicama. Porodično nasilje ostavlja dugoročne posljedice i transgeneracijski se prenosi. Stoga je neophodno izaći iz uloge nijemih posmatrača i poduzeti konkretne akcije, a prva od njih je prijaviti nasilje na besplatne dostupne telefonske linije: policija 122, SOS telefon za Federaciju Bosne i Hercegovine 1265, za Republiku Srpsku 1264 i za Brčko distrikt dostupna su oba navedena telefona. Prijavljivanje nasilja je omogućeno i posredstvom prve mobilne aplikacije "Prijavi nasilje" www.prijavinasilje.ba na području cijele Bosne i Hercegovine. Jednim pozivom ili klikom korištenjem mobilne aplikacije može se spasiti život, zaustaviti nasilje i dobiti sve potrebne informacije za podršku i zaštitu žrtvama nasilja u porodici.

Zaključak

Porodično nasilje, posebno nasilje nad ženama i djecom, prepoznato je kao najgrublji oblik kršenja ljudskih prava. Nasilje se instalira vidljivim i suptilnim oblicima koji ostavljaju dugoročne posljedice na žrtvu, djecu, porodicu, ali i zajednicu. Zbog kompleksnosti nasilja kao društvenog fenomena ne postoji jedna prihvaćena definicija koja objašnjava nasilje u porodici, ali sve naučne definicije o nasilju ukazuju da je uzrok nasilja dominacija instalirana zloupotrebom moći i kontinuirane kontrole, dok faktori rizika mogu doprinijeti pojavi i produbljivanju nasilja, ali se ne mogu tretirati kao uzrok nasilja. Ratificiranjem međunarodnih standarda doneseni su domaći zakonski i podzakonski akti, identifikovane institucije, ustanove i specijalizirane organizacije za zaštitu i podršku žrtvama nasilja, ali je neophodno kontinuirano jačati kapacitete kako bi žrtve nasilja bile poštovane pružanjem individualizirane sveobuhvatne podrške. Porodično nasilje je neprihvatljivo ponašanje i obaveza je svih građana i građanki ako primijete nasilje, da isto prijave, jer se neprijavlivanje nasilja sankcioniše.

Literatura

- Agencija za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine, (2006). "Konvencija Vijeća Evrope Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena", online adresa: <https://arsbih.gov.ba/project/un-konvencija-o-eliminaciji-svih-oblika->
- Agencija za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine (2015). "Konvencija Vijeća Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i porodičnog nasilja", online adresa: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/conventions/rms/090000168008482e>
- Ajduković, D. (ur.) (2010) *Priručnik o provedbi Protokola o postupanju u slučaju nasilja u obitelji*. Zagreb: Društvo za psihološku pomoć i UNDP u Hrvatskoj. Brunswick, NJ. prema Daigle i Muftić (2016), *Victimology*, SAGE, Los Angeles / London / New Delhi Singapore/Vashington DC
- Caulfield & Street prema Daigle i Muftić (2016), *Victimology*, SAGE, Los Angeles/London/New Delhi Singapore/Vashington DC
- Los Angeles/London/New Delhi Singapore/Vashington DC
- Husic, S. i Golubović, N. (2021), *Multisektorski (ne)odgovor na nasilje nad ženama tokom pandemije u BiH*, "Medica" Zenica
- Hyde-Nolan, M. & Juliao, T. (2012) *Theoretical Basis for Family Violence*, Jones & Bartlett Learning International, United Kingdom
- Smith, C. prema Daigle i Muftić (2016), *Victimology*, SAGE, Los Angeles/London/New Delhi Singapore/Vashington DC

الموجز

العنف الأسري

صبيحة هوسيتش

إن هدف هذا المقال هو لفت الانتباه إلى العنف الأسري في البوسنة والمهرسك. فموضوع العنف الأسري وتقديم الحماية لضحايا العنف بالمفهوم العملي موجود في السنوات الثلاثين الأخيرة. إن لفت الانتباه المتواصل من قبل النشطاء إلى وجود هذه الظاهرة الاجتماعية المركبة يفتح المجال في الخطاب العام للتنبيه إلى أهمية التفاعل والتطبيق العملي والرؤية النظرية من أجل تحقيق التغيير في المجتمع. لقد حاول كثير من المنظرين والباحثين ذكورا وإناثا توضيح أسباب العنف الأسري، لكنهم لم يتوصلوا حتى اليوم إلى نظرية شاملة توضح هذه الظاهرة الاجتماعية المركبة والأسباب وكل عوامل الخطورة التي تؤدي إلى حدوث العنف في المنظومة الأسرية. ويشير المقال إلى التعريفات المختلفة للعنف الأسري وأشكال العنف وعوامل الخطورة التي قد تؤدي إلى العنف الأسري أو تعمقه، والتي لا يمكن اعتبارها في أي حال من الأحوال أسبابا للعنف. كما يتم التركيز على المعايير الحقوقية الدولية والتشريعات المحلية التي تحمي ضحايا العنف، وعلى الموارد المتاحة لحماية ضحايا العنف السري ومساعدتهم، حتى يتم تحطيم حلقة العنف وتحقيق الروابط الأسرية الصحية، في المنظومة الجزئية.

الكلمات الرئيسية: عوامل الخطورة، العنف الأسري، المعايير الحقوقية الدولية، التشريعات المحلية والموارد المتاحة.

Summary

DOMESTIC VIOLENCE

Sabiba Husić

The aim of this article is to draw attention upon domestic violence in Bosnia and Herzegovina. Domestic violence and providing protection to the victims of domestic violence are issues present in our reality in the last 30 years. Continuous efforts of women activists and practicing women politicians, have brought this social phenomena into the sphere of public discourse which is necessary in order to point out the significance of the interaction of theory and practice and thus to bring about a transformative actions in society. Numerous theoreticians and researchers, both male and female, have attempted to find the reasons for rise of domestic violence, however, to this day there is no a universal theory that explains this complex social phenomenon, its sources and the risk factors that trigger violence within the family system. The article points to different definitions of domestic violence, its varying forms as well as the factors that might initiate or escalate domestic violence but by no means can be considered its cases. International legal standards and local legislation in service of the protection of women victims of domestic violence are stressed here as well as available resources for protection and assistance for the victims which are necessary in order to stop the vicious circle of violence and to encourage healthy family relations ie., healthier sub-system within the micro-system.

Key words: risk factors, domestic violence, international legal standards, local legislation, available resources